

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/o-ipn/zastepcy-prezesa/36508,Dr-Mateusz-Szpytma.html>
09.03.2026, 14:55

Dr Mateusz Szpytma

Zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej

26.08.2016

Dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Mateusz Szpytma (ur. 1975) jest absolwentem Wydziału Historycznego, kierunku historia (1999) i Wydziału Prawa i Administracji, kierunku nauki polityczne (2001) na Uniwersytecie Jagiellońskim. Na tej samej uczelni obronił również napisany pod kierunkiem profesora Andrzeja Chwalby doktorat z historii najnowszej Polski. Niemal całe życie zawodowe związał z Instytutem Pamięci Narodowej, w którym pracuje od 2000 roku kolejno jako: ekspert-historyk dla Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie (2000–2004), specjalista w referacie edukacji Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Krakowie (2005); asystent prezesa IPN Janusza Kurtyki (2005–2007), zastępca dyrektora Sekretariatu Prezesa IPN (2007–2008), główny specjalista w referacie naukowym Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Krakowie (2009–2015). W latach 2015–2016 kierował Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II Wojny Światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej. Od 23 lipca 2016 roku jest zastępcą Prezesa IPN.

Jest autorem, współautorem bądź redaktorem kilku książek naukowych, m.in. na temat ratowania Żydów przez Polaków podczas okupacji niemieckiej (*Sprawiedliwi i ich świat. Markowa w fotografii Józefa Ulmy*, 2007, 2015; *The Risk of Survival. The Rescue of the Jews by the Poles and the Tragic Consequences for the Ulma Family from Markowa*, 2009), obsady personalnej UB-SB w Krakowie i województwie krakowskim (*Twarze krakowskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Krakowie. Informator*

personalny - wspólnie z Wojciechem Frazikiem i Filipem Musiałem, 2006; *Ludzie bezpieki województwa krakowskiego. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w województwie krakowskim. Informator personalny* - wspólnie z Wojciechem Frazikiem, Filipem Musiałem i Michałem Wenklarem, 2007, 2009), Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (ZSL w województwie krakowskim (1949-1956). *Geneza - ludzie - działalność*, 2013; represjonowania działaczy Polskiego Stronnictwa Ludowego w latach PRL (*Represje wobec wsi i ruchu ludowego*, t. 1-4, praca zbiorowa, Stanisław Mierzwa 1905-1985. *Ludowiec i działacz niepodległościowy*, redaktor, 2011) oraz kilkudziesięciu artykułów naukowych i popularnonaukowych. Publikował m.in. w „Dzienniku Polskim”, „Naszym Dzienniku”, „Gościu Niedzielnym”, „Tygodniku Powszechnym”, „Zeszytach Historycznych WiN-u”, „Biuletynie IPN”, „pamięci.pl”.

Szczególne miejsce zarówno w jego badaniach, jak i w pracy popularyzatorskiej zajmuje historia rodziny Ulmów, zamordowanej przez Niemców wraz z ukrywanymi Żydami z rodzin Goldmanów, Gruenfeldów i Didnerów 24 marca 1944 roku w Markowej. Obok książek i licznych artykułów na ten temat, publikowanych także za granicą, jest pomysłodawcą i twórcą (w tym kuratorem wystawy stałej) Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II Wojny Światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej.

Podczas studiów był uczestnikiem i współorganizatorem ekspedycji na Ukrainę mających na celu inwentaryzację inskrypcji i herbów zachowanych w kościołach, kaplicach, zamkach, pałacach i innych budynkach oraz na pomnikach i figurach przydrożnych, wykonanych przez rok 1945. Odpisy jego autorstwa można znaleźć w serii „Pomniki epigrafiki i heraldyki dawnej Rzeczypospolitej na Ukrainie” ukazującej się pod red. Wojciecha Drelicharza. Aktywnie wówczas działał w Kole Naukowym Historyków Studentów UJ, Kole Nauk Politycznych UJ, a także w samorządzie studentów UJ. Był także członkiem Senatu UJ oraz dwukrotnie Prezesem Towarzystwa Doktorantów UJ.

Z działalności edukacyjnej należy wymienić m.in. współorganizację ponad dwudziestu wypraw dla młodzieży do miejsc martyrologii Polaków (m.in. do KL Auschwitz, KL Sachsenhausen, KL Dachau, Katynia, Charkowa, Miednoje), współautorstwo i kierowanie zespołem autorów trzykrotnie wydawanej teki edukacyjnej IPN „Zbrodnia Katyńska”.

W 2009 roku odznaczony został przez Prezydenta Lecha Kaczyńskiego Brązowym Krzyżem Zasługi, w 2016 roku przez Prezydenta Andrzeja Dudę Srebrnym Krzyżem Zasługi, a w 2019 roku Medalem Stulecia Odzyskanej Niepodległości.

W 2023 roku otrzymał Odznakę Honorową za Zasługi dla Polonii i Polaków za Granicą.

W 2024 roku, za wybitne zasługi w pielęgnowaniu pamięci oraz o dokumentowaniu prawdy o Polakach ratujących Żydów podczas II wojny światowej, w szczególności o poświęceniu i męczeństwie Rodziny Ulmów, odznaczony przez Prezydenta Andrzeja Dudę Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Laureat Nagrody im. Ks. bp. Romana Andrzejewskiego za rok 2025, uhonorowany za „inicjatywę stworzenia Muzeum [im. Rodziny Ulmów] we wsi Markowa oraz olbrzymią pracę naukową i popularyzatorską na temat ruchu ludowego i represji komunistycznego aparatu bezpieczeństwa wobec stronnictw ludowych”.

Od 2016 roku zastępca prezesa IPN jest honorowym członkiem Polskiego Towarzystwa

Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Natomiast Ogólnopolski Związek Żołnierzy Batalionów Chłopskich przyznał dr. Szpytmie wyróżnienie za zasługi. Dr Szpytma był członkiem m.in. Międzynarodowej Rady Oświęcimskiej, Rady Programowej Żydowskiego Instytutu Historycznego, Rady Programowej Muzeum Historii Żydów Polskich Polin i Rady Muzeum-Miejsca Pamięci KL Plaszow w Krakowie (1942-1945). Jest członkiem Rady Muzeum Polaków ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej oraz Rady Programowej Fundacji im. Janusza Kurtyki. 17 grudnia 2025 roku dr Mateusz Szpytma został powołany w skład Rady Naukowej Instytutu imienia Wincentego Witosa, na okres kadencji 2025-2031.

W 2018 roku, za „nieustrudzone zabieganie o dobre imię Polski” oraz działalność wzmacniającą pozycję Polski na arenie międzynarodowej”, Mateusz Szpytma otrzymał od Ministra Spraw Zagranicznych odznakę honorową Bene Merito oraz od Ministerstwa Edukacji Narodowej i Nauki złoty medal „Zasłużony dla Nauki Polskiej Sapientia et Veritas”. Uhonorowany także odznaką Zasłużony dla Województwa Podkarpackiego, nadaną przez Sejmik Województwa Podkarpackiego.

Pliki do pobrania

[Dorobek naukowy i popularnonaukowy dr. Mateusza Szpytmy \(doc, 166.5 KB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)